

E-MODUL

SPIN-OFF SPOLEČNOSTI

VYMEZENÍ POJMŮ

Nejprve je nutno stručně vymezit, co se rozumí **spin-off společností**. V praxi se lze setkat s obdobnými výrazy i s různým způsobem jejich zápisu, zejména s pojmy spin-out nebo s pojmem start-up. V dostupných zdrojích lze najít celou řadu definic pojmu spin-off (společnosti). Definice spin-off společnosti se nepochybně odvíjí od anglického pojmu spin-off, který bývá vykládán jako nahodilý výsledek nebo vedlejší produkt většího projektu. V oblasti televizní a internetové zábavy má tento pojem význam mediálního produktu odvozeného od původního produktu. Pojem spin-off společnost nebo také „corporate spin-off“ je vykládán jako entita, která se od mateřské společnosti oddělí formou „odštěpení“ hmotného majetku, zaměstnanců, předmětů práv k duševnímu vlastnictví či technologií.

V akademickém prostředí spin-off společnost vymezujeme jako právní entitu (zpravidla právnickou osobu nebo organizační entitu bez ohledu na právní formu a označení) založenou za účelem **komercializace výsledků vědecké práce veřejnou výzkumnou organizací či za účelem jiné formy transferu výsledku výzkumné organizace do praxe**.

Typicky je spin-off společnosti udělena licence k výsledkům výzkumné organizace nebo jsou na ni převedena majetková práva k těmto výsledkům. Předmět licence nebo převáděná práva jsou buďto vloženy do základního kapitálu spin-off společnosti, nebo jsou poskytnuty mimo základní kapitál. Jako zvláštní formu spin-off lze označit také společnosti založené přímo výzkumnou organizací nebo jejími zaměstnanci (s vědomím výzkumné organizace) za účelem poskytování výzkumných služeb, zejména pokud je pro tyto služby využíváno know-how výzkumné organizace či specifické dovednosti jejích zaměstnanců získané při výzkumné a vývojové činnosti.

Na spin-off společnosti můžeme nahlížet podle **tří kritérií**. Prvním a zpravidla nejvíce určujícím kritériem je **důvod** jejich založení. Druhým kritériem je **účast** výzkumné organizace na spin-off společnosti. Třetím kritériem je pak **právní forma** spin-off společnosti.

TYPY SPIN-OFF SPOLEČNOSTI Z HLEDISKA DŮVODU ZALOŽENÍ

Prvním typem společnosti je spin-off založený **za účelem překonání překážek prodeje práv nebo licence** – například výsledek s komerčním potenciálem nechťejí firmy na trhu koupit s ohledem na již zakoupené jiné, zastaralejší technologie. Obchodní strategií takového spin-offu je zpravidla vytvořit konkurenční nabídku nového produktu na trhu s tím, že pokud tato nabídka vygeneruje odpovídající poptávku, zpravidla tím spin-off společnost „donutí“ velké partnery licenci na technologii odkoupit.

Druhým typem je spin-off společnost založená za účelem **svěření licenční politiky flexibilnějšímu subjektu** – rozhodovací procesy na výzkumné organizaci mohou být překážkou efektivní interakce s aplikační sférou. Takto založená spin-off společnost může efektivněji nabízet technologie k uzavření licence, případně může kapitálově vstupovat do jiných společností. Určitým rizikem či úskalím tohoto typu společnosti je prvek ztráty kontroly výzkumné organizace nad aktivitami transferu znalostí, která je zprostředkováná výkonem práv akcionáře či společníka na spin-off společnosti.

Třetím typem je spin-off společnost založená za účelem **přenosu rizik podnikání mimo výzkumnou organizaci**. Typicky jde o situace, kdy výzkumná organizace již ve větším rozsahu dodává produkty nebo služby na trh a existuje riziko, že poskytování takových služeb může mít za následek odpovědnost za škodu nebo zejména zvláštní typy odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku. V takových případech hrozí, že by prodej výrobků nebo služeb způsobil škodu s nutností její náhrady v rozsahu, která by mohla ohrozit fungování výzkumné organizace. V takových případech je vhodné přesunout tyto aktivity na subjekt s omezeným ručením za závazky.

Čtvrtým typem je spin-off **s prvky motivace pracovníků výzkumné organizace**. V praxi se často objevují situace, kdy je nová technologie (často v podobě know-how) v rámci výzkumné organizace postavena na osobě jednoho nebo více výzkumníků či technických pracovníků. Tito pracovníci jsou často z důvodů osobních, finančních či prestiže motivováni uvést takovou technologii do praxe. Pro výzkumnou organizaci je na jedné straně transfer těchto technologií příliš náročnou nebo rizikovou činností, zároveň ale stojí o to, udržet tyto klíčové výzkumníky jako své zaměstnance.

Posledním typem jsou investičně orientované spin-off společnosti založené za účelem **sdružení investičních prostředků**. Takovéto spin-off společnosti vznikají často v oblasti

transferu výsledků v oboru life sciences, zejména pokud jde o nová léčiva. Tam totiž výzkumná organizace nedisponuje vlastními zdroji ani finančními prostředky potřebnými pro přípravu nových léčiv na uvedení na trh. Proto je možným řešením založení spin-off společnosti, do které výzkumná organizace vkládá předměty práv duševního vlastnictví a soukromý partner prostředky potřebné na uvedení technologie na trh.

TYPY SPIN-OFF SPOLEČNOSTÍ PODLE MAJETKOVÉ ÚČASTI VÝZKUMNÉ ORGANIZACE

Prvním typem spin-off společnosti je společnost, ve které má **výzkumná organizace 100% podíl**. Tento typ může být zvolen zejména se záměrem realizovat aktivity zaměřené na prodej práv nebo licence – spin-off společnost je zakládána jako o něco flexibilnější forma, jejímž úkolem je působit v pozici kvazi obchodního zástupce či manažera duševního vlastnictví výzkumné organizace. Dále může jít o výrobu a prodej prototypů – tedy situaci, kdy se výzkumná organizace rozhodne sama dále vyvíjet nebo vyrábět výrobek, například proto, že se jí nedaří překonat existující překážky na trhu.

Druhým modelem je spin-off společnost, ve které má **výzkumná organizace majoritní nebo minoritní podíl**. Tento model může být zvolen ze stejných důvodů jako založení spin-off společností se 100% účastí. Dále také z důvodu zapojení zaměstnanců výzkumné organizace do činnosti spin-off jako společníků (s účastí na řízení nebo zisku/ztrátě společnosti). Také se může jednat o zapojení dalších technologických firem do podnikání spin-off společností (například společník, který je také budoucím odběratelem). A nakonec může jít o sdružení kapitálu.

Třetím typem je spin-off společnost **bez účasti výzkumné organizace** založená jejími zaměstnanci. Spin-off společnost je v rámci tohoto modelu vždy zakládána ve spolupráci (či s vědomím) výzkumné organizace na základě dohod uzavřených mezi výzkumnou organizací a spin-off společností. Důvodem pro založení takovéto formy spin-off společnosti může být zejména nedostatek vůle na straně výzkumné organizace investovat do spin-off společnosti, zejména s ohledem na rizikovost takové investice. Dalším důvodem je administrativní náročnost a zdlouhavost procesu založení spin-off společnosti ze strany výzkumné organizace. Jako další důvod můžeme uvést zapojení zaměstnanců výzkumné organizace do spin-off společnosti jakožto formu jejich motivace, zapojení dalších

technologických firem do podnikání spin-off společností (například společník, který je také budoucím odběratelem) a také sdružení kapitálu zaměstnanců s dalšími investory.

TYPY SPIN-OFF SPOLEČNOSTÍ DLE PRÁVNÍ FORMY

V praxi jsou voleny nejčastěji právní formy společností s ručením omezeným a akciových společností (tzv. korporací). Rozdíly mezi těmito formami nejsou zásadní. Forma společnosti s ručením omezeným je typicky volena v případech, kdy jsou činěny nižší vklady do základního kapitálu. A také v situaci, kdy se do budoucna počítá se stabilní strukturou společníků – například se nepočítá s úpravou výše podílů, nebo vstupem dalších velkých nebo malých investorů.

Forma akciové společnosti je obvykle využívána tam, kde se počítá s vyšším vkladem do základního kapitálu a zejména tam, kde se do budoucna počítá s větší flexibilitou nakládání s akciemi. Forma akciové společnosti je flexibilnější, zejména pokud jde o možnost upisování akcií a vstupu velkých nebo i malých investorů.

V některých případech může být spin-off založen také na „neziskové“ bázi v některé z forem tzv. nadací a fundací. Takový postup může dávat smysl zejména tam, kde se spin-off společnosti zakládá s perspektivou čerpání dotačních prostředků na výzkum a vývoj.

JE ZALOŽENÍ SPIN-OFF SPOLEČNOSTI PRÁVNĚ MOŽNÉ?

Zabýváme-li se otázkou právní možnosti, tedy jakýmsi „zda“ a „jak“ založit spin-off společnost z hlediska platného práva, je nutno analyzovat několik oblastí právní úpravy zahrnující zejména problematiku veřejné podpory, zákon o veřejných výzkumných institucích (v případě v.v.i), zákon o vysokých školách (v případě vysokých škol) a také zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků.

Při aplikaci pravidel veřejné podpory je nutno brát v potaz, že na financování výzkumných organizací dopadají pravidla veřejné podpory, respektive, že dle Rámce společenství pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací (2014/C 198/01) tato pravidla neplatí v případě financování tzv. nehopodářských činností výzkumných organizací. Na tyto činnosti (zejména nezávislý výzkum a činnosti v rámci veřejného systému vzdělávání) se nevztahují pravidla veřejné podpory, pokud je výzkumná organizace schopna doložit oddělenou účetní evidenci svých hospodářských a nehopodářských činností¹.

V tomto smyslu je důležité zdůraznit, že zakládání spin-off společností je nepochybně formou aktivit **transferu znalostí**, které principiálně mohou být vykazovány jako **nehopodářské činnosti**. To v praxi znamená, že v případech, kdy to tak poskytovatel dotace určí, je možné na tyto aktivity čerpat dotaci až do 100 % způsobilých výdajů.

Za druhé je nutno brát v potaz i pravidla pro tzv. **nepřímou veřejnou podporu vytvořenou rozhodovací praxí EU**. Dle těchto pravidel se pravidla veřejné podpory (zákaz veřejné podpory) vztahují i na interakci výzkumné organizace s podniky. **Veřejné podpory se výzkumná organizace může dopustit, pokud v rámci této interakce podnik zvýhodní oproti běžným tržním podmínkám.**

Takové zvýhodnění může mít typicky povahu:

- odpuštění či nevymáhání dluhu;
- prodeje či nájmu majetku výzkumné organizace včetně duševního vlastnictví za cenu nižší, než je běžná tržní cena (včetně bezplatného přístupu);
- nákupu nebo nájmu majetku od podniku za cenu vyšší, než je běžná tržní cena, akceptace jiných nápadně nevýhodných smluvních podmínek apod.

Důsledkem těchto pravidel pro problematiku zakládání spin-off společností je to, že vztah mezi výzkumnou organizací a spin-offem může být ekonomicky neutrální. To znamená, že

¹ Oddělené sledování hospodářské a nehopodářské činnosti

se výzkumná organizace ve vztahu k spin-off společnosti chová jako typický pečlivý soukromý investor nebo obchodní partner. Všechny vztahy jsou sjednány vždy za běžných tržních podmínek. V takovém případě se má za to, že spin-off společnosti ze strany výzkumné organizace nebyla poskytnuta žádná výhoda a tím pádem se neaplikují pravidla veřejné podpory.

Výzkumná organizace by se při zakládání nebo převodu podílů spin-off společnosti mohla dopustit nedovolené veřejné podpory vůči podniku, který se má stát společníkem/akcionářem spin-off společnosti. Takového zvýhodnění se může dopustit zejména porušením **principu řádného investora**, tedy principu, kdy je činnost výzkumné organizace poměřována hypotetickým chováním pečlivě si počínajícího subjektu v tržním hospodářství².

Může jít o jakékoliv nevýhodné podmínky pro výzkumnou organizaci zvýhodňující podnik. Jako příklad lze uvést vklad výzkumné organizace do spin-off společnosti, který bez dalšího nereflexuje podíl výzkumné organizace na hlasovacích právech, na zisku/ztrátě, a staví tak výzkumnou organizaci do nevýhodnější pozice.

Dále je nutno zajistit, aby v rámci zakládání nebo provozu spin-off společnosti nedocházelo k nedovolenému zvýhodnění samotné spin-off společnosti jakožto samostatného podniku. To v praxi typicky znamená především, že je **nutno zabránit nabytí licence k předmětu komercializace či převodu práv za nevýhodných podmínek**, zejména za cenu nižší, než je cena tržní.

Dále je nutno **zabránit tomu, aby výzkumná organizace kontinuálně hradila vzniklou ztrátu spin-off společnosti v rozporu s principem soukromého investora**. V tomto smyslu je nepochybně běžné, že výzkumná organizace jako investor po nějakou dobu kryje ztrátu spin-off společnosti. Je ale nutno vycházet z toho, že pokud by taková situace trvala déle, než je v obchodní praxi běžné, bylo by možné financování ztráty spin-off společnosti považovat za nedovolenou veřejnou podporu této společnosti.

² Viz např. [T-386/14](#)

PRAVIDLA ZAKLÁDÁNÍ PRÁVNICKÝCH OSOB DLE ZÁKONA O V.V.I.

Vedle pravidel veřejné podpory je zásadní dodržení pravidel pro zakládání právnických osob na výzkumných organizacích. Skutečnost, že zakládání spin-off společností je v ČR dlouhodobě podporováno, potvrzuje i znění zákona o veřejných výzkumných institucích, který umožňuje založit právnickou osobu především za účelem komercializace poznatků (tedy jako spin-off).

§ 28 odst. 8

Veřejná výzkumná instituce může sama nebo společně s jinými osobami založit jinou právnickou osobu nebo založit sdružení s jinými právnickými či fyzickými osobami nebo do takového sdružení vstoupit pouze za účelem využívání výsledků své výzkumné činnosti. Veřejná výzkumná instituce může provést peněžitý či nepeněžitý vklad, včetně nemovitých věcí vložených do veřejné výzkumné instituce zřizovatelem, do jiné právnické osoby nebo jinak úplatně nabýt majetkovou účast v jiné právnické osobě pouze v případě, že tato právnická osoba provádí výzkum a vývoj nebo využívá výsledky hlavní činnosti veřejné výzkumné instituce. Veřejná výzkumná instituce však nesmí:

- a) stát se společníkem veřejné obchodní společnosti nebo komplementářem komanditní společnosti,*
- b) vkládat do jiné právnické osoby prostředky z poskytnuté podpory nebo dotace [§ 22 odst. 2 písm. a) a e)], s výjimkou institucionální podpory výzkumné organizace podle zhodnocení jí dosažených výsledků,*
- c) uvedenými úkony ohrozit svou hlavní činnost.“*

Zákon č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích

Z výše uvedeného ustanovení zákona o v.v.i. vyplývá mimo jiné požadavek, aby založení spin-off společnosti neohrozilo její hlavní činnost a omezení okruhu možných právních forem na ty, které nezakládají neomezené ručení v.v.i. Dále je nutno upozornit na skutečnost, že převody práv i založení právnické osoby podléhají souhlasu dozorčí rady a zřizovatele v.v.i.

§ 19

Dozorčí rada

(1) Dozorčí rada

b) vykonává dohled nad nakládáním s majetkem veřejné výzkumné instituce a vydává předchozí písemný souhlas k právním úkonům, kterými veřejná výzkumná instituce hodlá

- 1. nabýt nebo zcizit nemovitý majetek,*
- 2. nabýt nebo zcizit movitý majetek, jehož hodnota je vyšší než dvouseťnásobek částky, od níž jsou samostatné movité věci považovány podle zvláštního právního předpisu¹⁹⁾ za hmotný majetek,*
- 3. zřídit zástavní nebo jiné věcné právo k majetku veřejné výzkumné instituce,*
- 4. založit jinou právnickou osobu,*
- 5. nabýt účast v existující právnické osobě,*
- 6. vložit majetek do jiné právnické osoby,*
- 7. sjednat či měnit nájemní smlouvu o nájmu nemovitosti nebo movitého majetku v hodnotě podle bodu 2 nebo jinou smlouvu o užívání nemovitosti nebo movitého majetku v hodnotě podle bodu 2 s dobou nájmu delší než 3 měsíce,*

...

§ 15

Zřizovatel

k) uděluje předchozí písemný souhlas k právním úkonům veřejné výzkumné instituce uvedeným v § 19 odst. 1 písm. b) bodech 1 až 6

Zákon č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích

PRAVIDLA ZAKLÁDÁNÍ PRÁVNICKÝCH OSOB DLE ZÁKONA O VŠ

Na veřejných vysokých školách se úprava od zákona o v.v.i. liší tím, že pro založení dceřiné společnosti veřejná vysoká škola musí nejprve přijmout vnitřní předpis o zakládání právnických osob. Dále tím, že schvalování podléhá založení a převod majetkových práv, nikoliv uzavření licenčních smluv. Založení a převody práv schvaluje na veřejné vysoké škole správní rada po projednání akademickým senátem.

§ 15

(1) Správní rada veřejné vysoké školy vydává předchozí písemný souhlas

d) k právním jednáním, kterými vysoká škola hodlá jinou právnickou osobu ustavit, zrušit anebo přeměnit, a ke vkladům s peněžitým nebo nepeněžitým předmětem do těchto a jiných právnických osob.

§ 20

Hospodaření veřejné vysoké školy

(3) Veřejná vysoká škola není oprávněna se stát společníkem veřejné obchodní společnosti nebo komplementářem komanditní společnosti. Dále veřejná vysoká škola není oprávněna vkládat do obchodní společnosti nebo družstva nemovité věci nabyté do vlastnictví veřejných vysokých škol z vlastnictví státu, poskytnutý příspěvek podle § 18 odst. 3 a poskytnutou dotaci podle § 18 odst. 4. Podmínkou peněžitých a nepeněžitých vkladů do právnických osob je stanovení pravidel vnitřním předpisem veřejné vysoké školy.

Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách

ÚPRAVA ZÁKONA Č. 130/2002 SB.

Úprava zákona č. 130/2002 Sb. je relevantní z hlediska úpravy nakládání s výsledky, a to především § 16, který stanoví práva k výsledkům a jejich využití. Přes určitou legislativní problematičnost této úpravy je možné konstatovat, že není překážkou zakládání spin-off společností a převodu práv na tyto společnosti. Pokud jde o práva k výsledkům, § 16 totiž upravuje pouze část situací, ke kterým může v reálném životě docházet. S ohledem na přetrvávající nejistotu ve výzkumné komunitě je nutno zdůraznit, že po novele zákona z roku 2016 zcela odpadá problematická povinnost příjemce „nabídnout výsledky všem za stejných podmínek“. Dále lze ve vztahu k zákonu č. 130/ 2002 Sb. upozornit na právní úpravu možností využití dotačních prostředků poskytnutých v režimu tohoto zákona zejména s ohledem na ustanovení § 3 zákona. Podporu lze poskytovat buďto ve formě tzv. účelové podpory nebo ve formě tzv. institucionální podpory. Do úvahy tedy přichází zejména financování vybraných aktivit v souvislosti s transferem znalostí formou založení spin-off společnosti ve formě institucionální podpory („podpory na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace“).

JE ZALOŽENÍ SPIN-OFF SPOLEČNOSTI VHODNÉ?

Máme-li se zabývat možností založení spin-off společnosti výzkumnou organizací, měli bychom jako první odpovědět na otázku, zda je založení spin-off společnosti vhodné. Pokusme se nejprve sumarizovat důvody nebo existující argumenty **proti založení spin-off společnosti**.

Prvním typickým, v praxi se objevujícím argumentem **proti** založení spin-off společnosti je argument, že by výzkumná organizace měla spíše bádát (nebo vyučovat) než podnikat. Druhým typickým argumentem je obava z podnikatelského neúspěchu spin-off společnosti a s tím spojená možná finanční ztráta pro výzkumnou organizaci, nebo dokonce ztráta příležitosti výsledek komercializovat. Lze se také setkat s obavou ze spin-offu jako nástroje „tunelování“ výzkumné organizace – tedy argumentace, že prostřednictvím transferu technologií a znalostí (TT) může dojít k nepřiměřenému obohacení společníků spin-off společnosti nebo jejích obchodních partnerů na úkor výzkumné organizace. Typickým argumentem je také to, že by dosažený finanční přínos pro jednotlivé aktéry ve spin-off společnosti, kteří by nadále pracovali ve výzkumné organizaci, mohl způsobit závist a vést k destabilizaci pracovního prostředí. V této souvislosti v případech, kdy zaměstnanci mají zároveň působit na výzkumné organizaci i ve spin-off společnosti, se lze setkat s argumenty postavenými na obavě ze střetu zájmů. A to zejména z obavy, aby výzkumná organizace nadále nečerpala dotační prostředky fakticky ve prospěch rozvoje své nebo zaměstnanecké komerčně orientované spin-off společnosti.

Poslední typickou obavou ze zakládání spin-off společností je obava o dobré jméno (goodwill) výzkumné organizace. Jde o to, aby v případě jejich neúspěchu, nebo v případě převodu podílů na problematický subjekt (například napojený na země podporující teroristické organizace nebo porušující lidská práva) či nevhodného využití (například v oblasti zbrojního průmyslu, opět ve spojení s problematickými partnery) nedošlo k poškození dobrého jména výzkumné organizace.

Nutno zdůraznit, že byt' jde o legitimní úskalí zakládání spin-off společností, tyto obavy jsou, pokud by měly být vnímány jako absolutní překážky zakládání spin-off společností, liché. Pro všechna tato úskalí totiž existují mechanismy, které buďto zcela eliminují nebo výraznou měrou snižují popsaná rizika zakládání spin-off společností.

Pokud jsme výše sumarizovali typické argumenty v neprospěch zakládání spin-off společností, bylo by vhodné sumarizovat také typické důvody **pro založení spin-off**

společností. Za prvé platí, že zakládání spin-off společností je podporováno jak na úrovni Evropské unie (EU), tak v jednotlivých členských zemích³. Podpora spin-off a start-up společností založených na výsledcích výzkumu a vývoje je na úrovni EU dlouhodobě považována za jeden z důležitých nástrojů valorizace veřejně podporovaného výzkumu a vývoje. Tento směr zdůrazňuje i aktuální dokument *Valorisation Channels & Tools: Boosting the transformation of knowledge into sustainable solutions* (EC, 2020).

V Česku jsou tyto aktivity podporovány jak dotačně (výzvy a programy orientované na podporu aktivit transferu znalostí včetně zakládání spin-off společností.), tak politicky a programově. Jedná se zejména o Inovační strategii ČR 2019-2030 a vládou schválený dokument „Česká republika podporuje zakládání spin-off společností výzkumnými organizacemi a jejich zaměstnanci.“

Dále platí, že aktivity spin-off společnosti mohou v praxi generovat výnosy, které pak slouží pro financování aktivit výzkumu a vývoje, případně vzdělávání, zejména jako zdroj krytí tzv. „kofinancování“. Založení spin-off společnosti může dále působit jako možný nástroj motivace v rámci personální politiky výzkumné organizace. Založení nebo umožnění založení spin-offu může také motivovat tvůrce výsledků nadále působit ve výzkumné organizaci s tím, že související transfer znalostí jim může přinést finanční i nefinanční benefity – pocit uspokojení ze završení realizace projektu praktickou aplikací, zvýšení společenské prestiže i prestiže uvnitř výzkumné organizace, lokální patriotismus apod.

Některé formy spolupráce na bázi spin-off společnosti mohou působit jako nástroje rozšíření vědeckých kapacit, zejména vtažením soukromého partnera do dalších aktivit a spolupráce v rámci spin-off společnosti. Spolupráce se soukromým partnerem v rámci spin-off společnosti může působit dovnitř výzkumné organizace potenciálem „infikace“ flexibilnější firemní kulturou s větším důrazem na ochranu důvěrných informací a duševního vlastnictví. Spin-off může také fungovat jako nástroj dynamičtějšího rozvoje projektu v malém subjektu a zvýšení šance, že daný výsledek bude sloužit pro lepší život. Spin-off zpravidla umožní větší flexibilitu rozhodování soukromého subjektu – větší schopnost reagovat na nabídky a poptávky podnikatelského sektoru.

Významným argumentem je i „vyvedení“ rizik podnikání mimo výzkumnou organizaci. Jde nejen o rizika ztrátovosti podnikání, ale zejména o tzv. produktová rizika, tedy rizika, že by mohl být aktivován zvláštní typ odpovědnosti výzkumné organizace za škodu způsobenou

³ Seznam některých podpůrných programů je možno najít na následující webové stránce:
<https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/regional-innovation-monitor/keywords/start-upsspin-offs>

vadou výrobku. Byť je pravděpodobnost výskytu produktových rizik poměrně malá (například vadný výrobek způsobí požár a vznikne škoda na lidském zdraví a životech), jeho dopady by mohly být pro výzkumnou organizaci velmi citelné, nebo dokonce likvidační.

Zakládáním spin-off společností výzkumná organizace plní svou tzv. třetí roli zejména tím, že přispívá k podpoře inovativního podnikání v ČR, vytváří nová technologicky orientovaná pracovní místa apod. Úspěch spin-off společnosti má potenciál zpětně legitimizovat, potvrdit společenský přínos činností výzkumných organizací a podpory výzkumu a vývoje z veřejných prostředků. Spin-off může být nástrojem družení financování pro komercializaci, například formou kapitálových a mimo kapitálových vkladů, upisování akcií, založením fondu kvalifikovaných investorů apod.

Nikoliv posledním možným argumentem ve prospěch zakládání spin-off společností je i podpora spin-off společnosti jako nástroje zvýšení prestiže výzkumné organizace. V těchto ohledech lze na náklady založení spin-off společnosti, zejména pokud nejde o vysoké náklady, nahlížet z hlediska odpovědnosti zapojených osob, nikoliv primárně jako na investice, ale jako na marketingové náklady, náklady personální politiky apod. **Jak je patrné z výše uvedeného, důvody pro zakládání spin-off společností mohou významnou měrou převyšovat obavy a argumenty v neprospěch zakládání spin-off společností. Lze tedy shrnout, že zakládání spin-off společností je nepochybně jedním z vhodných nástrojů transferu znalostí.**

PROBLEMATIKA STŘETU ZÁJMŮ

Střetem zájmů se pro účely tohoto modulu rozumí situace, kdy je jedna osoba povinná sledovat, nebo se u ní předpokládá zájem sledovat dva odlišné nebo protichůdné zájmy. Na jedné straně je taková osoba povinná jako zaměstnanec na základě pracovní smlouvy a obecných ustanovení zákoníku práce (například povinnost předcházet škodám dle § 251) hájit zájmy svého zaměstnavatele (tj. výzkumné organizace), na druhé straně je taková osoba jako zaměstnanec, statutární orgán nebo její společník, povinná hájit zájmy spin-off společnosti. Primárním zájmem výzkumné organizace bude zpravidla excelence výzkumu a publikací a maximální ekonomický prospěch transakce na straně výzkumné organizace včetně ochrany duševního vlastnictví vytvořeného výzkumnou organizací. Primární zájem spin-off společnosti je většinou opačný – tj. maximální ekonomický prospěch pro spin-off společnost včetně nejlevnějšího získání nejširších práv k duševnímu vlastnictví výzkumné organizace.

Lze rozlišit dvě typické situace střetu zájmů při zakládání spin-off společností. Za **prvé** jde o situaci, kdy jedna a tatáž osoba působí při vyjednávání o založení spin-off společnosti a o podmínkách transakce. Taková situace je poměrně častá, protože ve výzkumné organizaci většinou existuje pouze jedna osoba, která je kupříkladu schopna dát podklady pro ocenění výsledku, případně taková osoba může zastávat na výzkumné organizaci funkci, která má v popisu práce vyjednávání o dané transakci. **Druhou** možnou situací je působení téže osoby ve výzkumné organizaci i ve spin-offu v jeho provozní fázi. Byť z hlediska střetu zájmů může být „čistším“ řešením odchod výzkumníka z výzkumné organizace poté, co se začne podílet na provozu spin-off společnosti, může být a v praxi často je žádoucí, aby taková osoba nadále ve výzkumné organizaci působila. Může jít o klíčového pracovníka na svém pracovišti, který bývá hlavním řešitelem a garantem úspěšnosti projektů apod. V této druhé situaci nastupuje také riziko nedovoleného a nekontrolovaného „odlivu“ poznatků z výzkumné organizace do spin-off společnosti.

Nutno upozornit zejména na oblast výsledků označovaných jako **know-how**. U know-how je obtížně určitelná hranice mezi kvalifikací a dovednostmi konkrétního pracovníka a ochranitelnou součástí nehmotného investičního majetku jeho zaměstnavatele. Řešením střetu zájmů je zejména nastavení vhodných interních procesů v rámci výzkumné organizace, projednání střetu zájmů s dotčenými zaměstnanci a přijetí opatření k minimalizaci rizik střetu zájmu včetně úpravy pracovních smluv dotčených zaměstnanců (zpřesnění popisů práce), dohoda mezi spin-off společností a výzkumnou organizací o vzájemném reportování, řešení situací střetu zájmů apod.